

ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE İŞ-AİLE ZENGİNLEŞMESİ BAĞLAMINDA ÇALIŞAN KADINLARIN YAŞAM TATMİNİNİN İNCELENMESİ*

EXAMINATION THE LIFE SATISFACTION OF WOMEN EMPLOYEES IN THE CONTEXT OF PERCEIVED SOCIAL SUPPORT AND WORK-FAMILY ENRICHMENT

Ömer Faruk AVCI¹

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÜNAY²

ÖZ

Geçmişten günümüze ilgili yazın incelendiğinde, kadınların çalışma yaşamları ve kariyerleri açısından buldukları konuları ilgi çeken bir konu olarak görülmektedir. Özellikle kadınların sosyal hayatlarında değişiklik gösteren konuları ve buna bağlı olarak yaşam tatmini düzeyleri birçok araştırmaya konu olmuştur. Söz konusu çalışmada ilk olarak yaşam tatmini, sosyal destek ve iş-aile zenginleşmesi kavramlarına dair açıklamalarda bulunulmuş ve ardından çalışan kadınların yaşam tatmini düzeylerinin belirlenen değişkenlere göre ne ölçüde değiştiğini saptamak amacıyla gerçekleştirilen analizlere yer verilmiştir. Çalışmanın amacı, çalışan kadınların algılanan sosyal destek ve iş-aile zenginleşmesi bağlamında yaşam tatmini düzeylerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda veri toplama aracı olarak çalışan kadınların iş-aile zenginleşmesi düzeylerini ölçmek için Akçakanat ve Uzunbacak (2019) tarafından Türkçeye uyarlanan “İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeği”nden yararlanılmıştır. Ayrıca araştırmada çalışan kadınların algıladıkları sosyal destek düzeylerini ölçmek için Eker ve Arkar (1995) tarafından Türkçeye uyarlanan “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği”, yaşam tatmini düzeylerini ölçmek için Bekmezci ve Mert (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan “Yaşam Tatmini Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma, Isparta’da ikamet eden 393 çalışan kadın üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 26 ve AMOS 24 istatistik programları kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çalışan kadınlarda; iş-aile zenginleşmesinin ve algılanan sosyal desteğin yaşam tatmini üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İş-Aile Zenginleşmesi, Algılanan Sosyal Destek, Yaşam Tatmini, Çalışan Kadınlar.

JEL Sınıflandırma Kodları: M10, J28.

ABSTRACT

When the literature from the past to the present is examined, the position of women in terms of their working lives and careers is seen as an interesting subject. Especially the changing positions of women in their social lives and accordingly their life satisfaction levels have been the subject of many studies. In the study, firstly, explanations are made about the concepts of life satisfaction, social support and work-family enrichment, and then analyzes are carried out to determine to what extent the life satisfaction levels of working women changed according to the determined variables. The aim of this study is to examine the life satisfaction levels of working women in the context of perceived social support and work-family enrichment. For this purpose, the “Work-Family Enrichment Scale” adapted to Turkish by Akçakanat and Uzunbacak (2019) is used as a data collection tool to measure the work-family enrichment levels of women employees. In addition, the “Life Satisfaction Scale” adapted to Turkish by Bekmezci and Mert (2018) is used to measure life satisfaction of women employees and the “Perceived Social Support Scale” adapted to Turkish by Eker and Arkar (1995) is used to measure the perceived social support by women employees. The research is carried out on 393 women employees residing in Isparta. SPSS 26 and AMOS 24 statistical programs are used to analyze the data. According to the results obtained in women employees; it is observed that work-family enrichment and perceived social support have a positive and significant effect on life satisfaction.

Keywords: Work-Family Enrichment, Perceived Social Support, Life Satisfaction, Women Employees.

JEL Classification Codes: M10, J28.

* Bu çalışma Ahmet GÜNAY danışmanlığında Ömer Faruk AVCI tarafından hazırlanan “Çalışan Kadınların Yaşam Tatmininin Yordanması” başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Çalışma için Süleyman Demirel Üniversitesi Etik Kurulundan E-87432956-050.99-24702 sayılı ve 24.02.2021 tarihli etik kurul onayı alınmıştır.

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, omeravci@yahoo.com

² Süleyman Demirel Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, ahmtgunay@hotmail.com

EXTENDED SUMMARY

Purpose and Scope:

The fact that women started to take an active part in business life especially after the industrial revolution caused them to be employees in addition to their spouse and parent role. As a result of this situation, work life has been included in women's relations with family life and thus the concept of work-family relationship, which has positive or negative consequences, has emerged. The aim of this study is to determine the extent of life satisfaction of working women in the context of work-family enrichment and perceived social support.

Design/methodology/approach:

The research universe of the study consists of all working women in Isparta. Within the scope of the study, the sample was determined by convenience sampling in order to examine the life satisfaction of women employees. Survey was used as data collection tool in the study. The survey was conducted on Google Forms and distributed via digital platforms. Although 432 survey were collected in total, 393 net survey data were obtained as a result of eliminating the incomplete or incorrectly filled questionnaires. The survey form used in the study consists of two parts in total. The first part consists of 10 questions compiled by the researcher in order to evaluate the socio-demographic status of the participants. The second part includes the "Perceived Social Support Scale" consisting of 3 dimensions and 12 questions, the "Work-Family Enrichment Scale" consisting of 2 dimensions and 6 questions, and the one-dimensional "Life Satisfaction Scale" consisting of 5 questions.

Findings:

In the findings section, frequency analysis results are given first. The vast majority of women participating in the study, 77,4%, are married. 192 of the participants are undergraduates, 51 of them are high school graduates and 90 of them have graduate degree. The vast majority of the participants are those who have 1 or 2 children with 59,3%. 31,8% of them do not have children. Almost half of the participants are in the 28-36 age group with 49,1%. This is followed by 26,2% of participants between the ages of 37-45. 190 of the participants work in the private sector and 203 in the public sector. As a result of the factor analysis performed afterwards; It was observed that the factor structures of the perceived social support, work-family enrichment and life satisfaction scales were consistent with the findings. In the reliability tests of the scales, the alpha value of the work to family, family to work and whole scale were respectively 0,82, 0,75 and 0,78. The alpha value of the special human, family, friend dimensions and whole perceived social support scale were respectively 0,92, 0,87, 0,88 and 0,90. The alpha value of life satisfaction scale was found to be 0,86. Alpha values shows that the scales are at sufficient reliability. Then, regression analysis was conducted to test the relationship between scales. According to the findings, a positive and statistically significant relationship was observed between the friend and family dimensions of the perceived social support scale and the enrichment from work to family, enrichment from family to work and life satisfaction. It has been observed that the special human dimension of the perceived social support scale gives inconsistent results. For this reason, it has been excluded from the model in structural equation analysis. Finally, structural equation analysis was conducted to test the hypotheses developed in the study. According to the findings, a statistically significant relationship was found between the perceived social support family dimension with enrichment from family to work and life satisfaction. As a result, women who have a high level of perceived social support from their families have also found high levels of enrichment from family to work and life satisfaction. A significant relationship was found between the perceived social support dimension of friends, enrichment from work to family, enrichment from family to work and life satisfaction. According to this, women who have a high level of social support perceived from their friends have high levels of enrichment from work to family, enrichment from family to work and life satisfaction. A significant difference was found between from work to family and life satisfaction. As a result of this situation, it can be interpreted that women who have a high level of enrichment from work to family, have high levels of life satisfaction.

Conclusion and Discussion:

When the literature on the life satisfaction levels of working women from the past to the present is examined, the position of women in terms of their working lives and careers is seen as an interesting subject. The Industrial Revolution, which is regarded as the period when women took their first steps in business life, changed the course of research on their life satisfaction levels. Studies that examine the relationship between the concepts of work and family of women involved in business life, as well as studies examining the impact of work life on their level of life satisfaction have been included in the relevant literature from past to present. The aim of this study is to examine the factors that determine the life satisfaction levels of working women. As a result of the findings, it has been observed that there is a directly proportional relationship between the life satisfaction levels of working women and perceived social support and work-family enrichment. While the life satisfaction level of women who provide social support from their social environment increases, the life satisfaction levels of women with a high level of enrichment from work to family also increase.

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze ilgili yazın incelendiğinde, kadınların çalışma yaşamları ve kariyerleri açısından buldukları konuları ilgi çeken bir konu olarak görülmektedir. Özellikle kadınların sosyal hayatlarında değişiklik gösteren konum ve statüleri, onların iş hayatına aktif olarak katılım sağlamaları birçok araştırmaya konu olmuştur.

Kadınların belirgin bir şekilde iş yaşamına ilk adım attıkları dönem olarak da kabul gören Endüstri Devrimi, onların yaşam tatmini seviyeleri üzerinde yapılan araştırmaların da seyrini değiştirmiştir. Endüstri devrimi öncesinde erkekler iş yaşamına daha aktif rol almaktayken Endüstri Devrimi ile birlikte ortaya çıkan iş gücü açığı, kadınların da iş yaşamına dâhil olmasını sağlamıştır. İş yaşamına dâhil olan kadın sayısının artması ile birlikte kadınların ailelerine karşı sahip oldukları sorumluluklarına iş yükümlülükleri de eklenmiş ve böylece iş-aile yaşamı arasında ilişki doğmuştur. Kadınlar mevcut durumda ailelerine karşı sorumluluklara sahipken buna ek olarak iş yaşamına ait sorumlulukları da üstlenmiş ve iki yaşam arasında birbirini etkileyen bir bağ oluşmuştur. Literatürde iş-aile uyumsuzluğunu ölçmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar sonucu bu uyumsuzluk iş-aile çatışması (work-family conflict), iş-aile uyumunu ölçen çalışmalar neticesinde bu uyumluluk iş-aile zenginleşmesi (work-family enrichment) olarak adlandırılmıştır. Kadınların iş ve aile kavramları arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar olduğu kadar, onların yaşam tatmini seviyeleri üzerinde iş yaşamının ne denli etkisi olduğunu inceleyen çalışmalar da geçmişten günümüze kadar ilgili yazında yer bulmuştur.

Literatürdeki bu çalışmalardan yola çıkarak çalışmada, kadınların yaşam tatmini düzeyleri incelenmiştir. Bunu yaparken kadınların aile-iş uyumlarının ve algıladıkları sosyal desteğin yaşam tatmini düzeyleri üzerinde ne derecede etkili olduklarını ölçmek sahip olunan amaçlar arasında yer almaktadır. Söz konusu değişkenleri belirlemek amacıyla ilgili yazın taranmış ve belirlenen değişkenlerle ilgili geçmişte yapılmış bir takım çalışmalara ulaşılmıştır.

Rashid, Nordin, Omar ve Ismail (2011a); katılımcıların algıladıkları sosyal destek ve yaşam tatmini düzeyleri arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla 2011 yılında Malezya hastanesinde çalışan 568 hemşire üzerinde anket çalışması düzenlemiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre hemşirelerin algıladıkları sosyal destek seviyeleri ile yaşam tatmini düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Sarriera ve arkadaşlarının 2015 yılında Brezilya'nın çeşitli bölgelerinde ikamet eden 1588 ergenlik çağındaki katılımcı üzerinde; onların öznel iyi oluş, yaşam doyumu ve algılanan sosyal destek düzeylerini incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ergenlik çağındaki katılımcıların algıladıkları sosyal destek düzeylerinde gözlenen artış onların yaşam tatmini düzeylerine de etki etmektedir. Ali ve arkadaşları 2010 yılında Hindistan'ın Tezpur kentinde LGB Bölge Ruh Sağlığı Enstitüsü'nde somatizasyon bozukluğuna sahip katılımcılar üzerinde, katılımcıların yaşam tatmini düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek seviyeleri arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Sonuçlara göre katılımcıların ailelerinden daha çok sosyal destek algıladıkları ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin yaşam tatmini seviyelerini doğrudan ve pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Söz konusu çalışmalardan da anlaşılacağı üzere, ilgili yazın incelendiğinde algılanan sosyal destek ve yaşam tatmini değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenen konular arasında yer almaktadır. İlgili yazındaki çalışmalar ışığında çalışan kadınların algıladıkları sosyal destek düzeylerinin yaşam tatmini seviyelerine ne ölçüde etki edeceği saptamak amacıyla Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'ne değişkenler arasında yer verilmiştir.

Yasir, Majid ve Khan; 2019 yılında sınır teorisi kapsamında iş-aile zenginleşmesinin iş ve yaşam tatmini seviyesi üzerine etkisini ölçmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Söz konusu çalışma Pakistan'da bulundan 30 kamu hastanesinde istihdam edilen 1800 hemşire üzerinde anket yoluyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, işten elde ettikleri pozitif deneyimleri aile yaşantılarına aktaran hemşirelerin yaşam tatmini düzeyleri belirgin ölçüde yüksek bulunmuştur. Yine Rhee ve Zheng'in 2019 yılında katılımcıların iş-aile zenginleşmesi düzeylerinin iş ve yaşam tatmini seviyelerine olan etkisini ölçmek amacıyla Güney Kore'deki yerli şirketlerde çalışan 280 kişi üzerinde yaptıkları çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında, katılımcıların işten aileye ve aileden işe zenginleşme düzeylerinin artış göstermesi, onların yaşam tatmini seviyelerinde de belirgin bir artışa sebep olmaktadır. Çalışmada aileden işe zenginleşme düzeyi fazla olan katılımcıların daha yüksek yaşam tatmini seviyesine sahip oldukları ayrıca belirtilmektedir. Diğer bir çalışmada Rashid, Nordin, Omar ve Ismail (2011b); katılımcıların algıladıkları sosyal destek, iş-aile zenginleşmesi ve yaşam tatmini düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 2011 yılında Malezya hastanesinde çalışan 689 hemşire üzerinde anket çalışması düzenlemiştir. Söz konusu çalışmada iş-aile zenginleşme düzeyleri yüksek olan katılımcıların yaşam tatmini düzeylerinin de önemli derecede yüksek olduğu görülmüştür. İncelenen çalışmalar, doğrultusunda çalışan

kadınların iş-aile zenginleşmesi düzeylerinin yaşam tatmini seviyeleri ile arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeği'ne de değişkenler arasında yer verilmiştir.

Bu bağlamda söz konusu çalışmada ilk olarak yaşam tatmini, sosyal destek ve iş-aile zenginleşmesi kavramlarına dair açıklamalarda bulunulmuş ve ardından çalışan kadınların yaşam tatmini düzeylerinin belirlenen değişkenlere göre ne ölçüde değiştiğini saptamak amacıyla gerçekleştirilen analizlere yer verilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yaşam Tatmini Kavramı

Bireyler yaşam koşullarına göre farklı gereksinimler içerisindedir ve yaşamlarını bu gereksinimler çerçevesinde şekillendirmektedir. Bireylerin ihtiyaçları, yaşama dair bakış açıları, sağlık durumları, ekonomik koşulları gibi etkenler, onların yaşamdan edindikleri tatmin düzeylerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu sebeple yaşam tatmini kavramı için genel geçer bir tanım yapmak zordur. İlgili yazında geçen en kapsayıcı tanım Pavot ve Diener'e (1993: 164) ait olabilir. Onlara göre yaşam tatmini, bireyin yaşantısından elde ettiği memnuniyet düzeyini ifade etmektedir.

Bireylerin yaşam tatmini düzeyini etkileyen birçok faktör vardır. Esasında bireyler yaşamdan duydukları tatmin düzeyini kendileri belirlemektedir. Bir kişi mütevazı bir arabaya sahip olarak, ortalama düzeyde bir işte çalışarak ve asgari düzeyde harcama yaparak yaşamdan tatmin olabilmektedir. Fakat başka bir birey için bu unsurlar yeterli gelmeyebilir. Burada belirleyici faktörlerden biri de bireylerin içinde bulunduğu çevre yapısı, çevre yapısı içerisinde ise bireyin yaşamını nasıl anlamlandırdığıdır. Birey başarı oranı yüksek bir çevre yapısına sahip olduğunda kendisini şartlandırarak başarı oranını yükseltecek ve yaşamdan aldığı tatmin düzeyini yükseltecektir ya da başarısızlıktan kaçınma davranışı içerisinde girerek eylemlerden uzak duracak ve tatminsizlik yaşayacaktır. Bireyler başarısızlıktan kaçmak yerine başarmak için çabaladıklarında ve yaşam amaçları için mücadele ettiklerinde yaşamdan daha yüksek düzeyde tatmin olmaktadır (Lyubomirsky, 2001: 241).

Yaşam tatminine etki eden demografik faktörleri yaş, cinsiyet, ırk, din, dil, ekonomik durum gibi sıralamak mümkündür. Myers ve Diener'e göre (1995: 11) bireylerin içinde yaşadığı kültür, eğilimler, birbirleri ile arasındaki ilişkiler, psikolojik yapıları ile ilgili olan faktörler, onların yaşamdan duydukları tatmin düzeyi üzerinde etkilidir. Ayrıca bireylerin algıladıkları güvenlik ihtiyacının, yaşam tatmini üzerinde önemli bir etkisinin olduğu belirtilmektedir (Cheung ve Ngan, 2012). Bireylerin gelecekle ilgili kaygı duymaları, geleceklerini güvence altına almak istemeleri, yaşamlarında istikrar sağlama ihtiyacı gibi durumlar olumlu yönde ilerlediği takdirde bireyler, gelecek için umutlu olacaklardır. Bu açıdan bakıldığında güvenlik ihtiyacının önemli bir kısmını gelecek güvencesi oluşturmaktadır. İlgili yazında bu konuda yapılan çalışmaların çoğunluğu da yaşam tatmini kavramını ekonomik tabanlı ele alarak bu açıklamayı destekler niteliktedir (Diener, 2002; Myers ve Diener, 1995; Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999).

Yaşam tatmini ile ekonomik durum arasında da pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Gelir düzeyindeki artış; ekonomik gücü, refah seviyesindeki artışı, bireylerin toplum içerisindeki saygınlığının artması gibi durumları da beraberinde getirmektedir. Bu tür olumlu özellikler neticesinde bireyin yaşamdan elde ettiği tatmin düzeyi de olumlu yönde gelişmektedir. Ayrıca bireyler ekonomik durumlarının gelişmesiyle birlikte, gelir düzeyine uygun toplumlar içerisinde yaşamakta ve sosyal çevresinde statüsü gereği saygı görmeye başlamaktadırlar. Kişinin yaşamın doğası gereği karşılaştığı umutsuzluk, kaygı, korku gibi olumsuz duygular; artan ekonomik düzeyle birlikte dengelenmekte ve yaşam kalitesinin artmasına destek sağlamaktadır (Karababa, 2012; Yetim, 2001).

Neugarten (1961), yaşam tatminini tespit etmek amacıyla 5 unsur kullanmaktadır. Ona göre yaşam tatmini seviyesi yüksek olan bireylerin;

1. Hayata karşı genel olarak olumlu bakış açısı içinde olmaları,
2. Yaşam boyu amaçlarına ulaşmış olmanın inancına sahip olmaları,
3. Yaşamlarında amaca sahip olmaları ve geçmiş yaşantılarına karşı sorumluluk hissetmeleri,
4. Gündelik faaliyetlerden haz almaları,
5. Yaşamında ne tür olumsuz durumlar olursa olsun kendini değerli bir birey olarak kabul etmeleri beklenmektedir.

Neugarten'in belirlediği bu 5 ölçüt yaşam tatminini tanımlar niteliktedir fakat birbirlerinden bağımsız olarak düşünülemez. Bireylerin yaşamlarında bir amaca sahip olması yaşamı onlar için daha anlamlı kılmaktadır. Fakat benlik duygusuna sahip olmayan bireyler, diğer bir deyişle kendisine yaşadığı bazı olumsuz durumlar sebebiyle değer vermeyen bireyler yaşamlarında amaca sahip olsalar da yüksek bir tatmin düzeyine sahip oldukları söylenemez. Farklı bir biçimde, hayata dair olumsuz bakış açısına sahip bir birey dolayısıyla gündelik faaliyetlerden yeteri kadar haz alamaz. Yukarıda sayılan maddeler birbirleriyle güçlü bir ilişki içerisindedir ve bireylerdeki yaşam tatmini düzeyinin yüksek olduğunun kabul edilmesi için çoğunluğunun mevcut olması aranmaktadır.

Mevcut çalışma kadın çalışanların yaşam tatmini düzeylerini ölçmek amacıyla yürütüldüğünden, yaşam tatmini üzerinde cinsiyetin etkili olup olmadığını incelemek gerekmektedir. Bu sebeple ilgili yazın incelendiğinde cinsiyet faktörü yaşam tatminiyle bağlantılı olarak görülmektedir (Tait, Padgett ve Baldwin, 1989; Wood, Rhodes ve Whelan, 1989; Berg, 2008; Pinquart ve Sorensen, 2001; Öztöp ve Kınacı, 2016; Dağlı ve Baysan, 2017; Argyle, 1987; Mrocek ve Kolarz, 1998). İlgili yazına bakıldığında, Tait ve diğerleri (1989), 70'li yıllara kadar yapılan çalışmaların erkeklerin yaşam tatmini düzeyi bakımından daha üst seviyelerde olduğunu, 70'li yıllardan sonra yapılan çalışmalarda ise kadınların yaşam tatmini düzeylerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu aktarmaktadır. Bu bulgunun, kadınların son yıllarda iş yaşamında daha aktif rol almaları, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları gibi faktörler neticesinde daha anlaşılabilir görüldüğü ifade edilebilir.

Berg'e göre (2008) kadınların erkeklere kıyasla daha fazla sorunla karşılaşması, onların yaşam tatmini düzeylerinin erkeklere kıyasla daha düşük olmasına neden olmuştur. Kadınların daha yetersiz bir iç kontrole sahip olmaları, sağlık problemlerine daha çok rastlamaları, eşlerinin ölümü sebebiyle dul kalmaları bu sorunlara örnek teşkil etmektedir. Yine Bastug ve Duman'a göre (2010) erkekler kadınlara kıyasla daha çok fiziksel aktivite içerisinde oldukları için daha yüksek yaşam tatmini seviyesine sahip olabilmektedir. İş yaşamında erkeklerin kadınlara kıyasla daha aktif rol alması, fiziksel yapı itibarıyla erkeklerin güç gerektiren işlerde çalışması gibi durumlar fiziksel aktivite durumuna örnek olarak gösterilebilir.

Kadınların yaşam tatmini seviyeleri üzerinde etkisi olduğu düşünülen kavramlardan biri algılanan sosyal destektir. Kadınların yaşam tatmini seviyeleri algıladıkları sosyal desteğin niteliğine ve niceliğine göre değişim göstermektedir. Nitelik ilgili yazın incelendiğinde ulaşılan çalışmalar bu durumu destekler niteliktedir (Rashid vd., 2011a; Gayatri ve Karthikayan, 2016). Bu durumu değerlendirebilmek için algılanan sosyal destek kavramına daha detaylı bakmak gerekmektedir.

2.2. Sosyal Destek Kavramı

Sosyal destek teorik açıdan Kurt Lewin'in "Alan Kuramı ve Davranış" tanımlamasına dayanmaktadır. Lewin'e göre davranış, bireyin psikolojik durumunda ortaya çıkan değişim olarak tanımlanmaktadır. Birey, bünyesinde barındırdığı olumsuz nitelikteki davranışları değiştirebilmek ve yerine yeni olumlu nitelikte davranış biçimleri yerleştirebilmek için psikolojik çevresinde değişime gitmesi gerekmektedir. Sosyal destek kavramı da burada bireyin psikolojik çevresinde konumlanmaktadır (Yıldırım, 2004).

İlgili yazındaki tanımlamalara bakıldığında Kahn sosyal destek kavramını, bireyin çevresine duyduğu pozitif duygularla birlikte birey ve sosyal çevresi arasındaki yardımlaşma içerikli sosyal ilişki olarak tanımlamaktadır (Özbesler, 2001). Johnson ve Sarason 1979 yılında yaptıkları çalışmada sosyal destek kavramını, bireyin güven içerisinde bulunduğu sosyal çevreden destek alması ve faydalanması olarak tanımlamaktadır. Sonrasında tanımlama Johnson ve Sarason tarafından genişletilerek, güven duygusuna ek olarak bireyin sevgi beslediği ve değer verdiği sosyal çevre tanımlaması yapılmış ve sosyal çevrenin de etken yapıya bürünüp bireye yardım etmek için hazır bulunduğu eklenmiştir (Sarason I. G., Levine, Basham ve Sarason B. R., 1983). Thoits ise (1986) stresi vurgulayarak bireyin stresle mücadele edebilmesi için sosyal çevresinden aldığı yardım olarak tanımlamıştır.

İlgili yazına bakıldığında sosyal destek kavramının; duygusal destek, zihinsel destek, eşlik etme desteği ve maddi destek gibi alt boyutlarının olduğu görülmektedir. Duygusal destek genel olarak bireyin sosyal çevresinden edindiği sevgi, ilgi, alaka, destek, güven gibi temel duyguları içermektedir. Sosyal çevre sayesinde birey kendini daha değerli hissetmekte ve sevildiğinin farkına varmaktadır. Bireyin yaptığı hatalara rağmen koşulsuz olarak sevildiğini hissetmesi, onun güven duygusunu da geliştirmekte ve bulunduğu olumsuz koşullara karşı onu korumaktadır (Cohen ve Wills, 1985; Kaner, 2003).

Maddi destek türü, elle tutulur destek olarak da adlandırılmaktadır. Duygusal destekle kıyaslandığında bireyin daha somut ihtiyaçlarının karşılanmasını içermektedir. Bireylerin yerine getiremediği günlük ihtiyaçlardan gerçekleştirmediği özel durumlara kadar birçok destek türünü içermektedir (Connett, 2005). Zihinsel destek türü Kahn'a göre bireyin sorunlarının çözümüne odaklanmaktadır (Demir, 2008). Bireyler, karşılarına çıkan sorunlarla yüzleşirken ve onları anlamlandırmaya çalışırken, sosyal çevrelerinden bu sorunların çözümüne karşı ilgi beklemektedirler. Sosyal çevreden gelen destekler içerisinde bireye tavsiyede bulunma, sorunların çözümü konusunda yol gösterme ve bireyin daha sağlıklı kararlar alabilmesi için onu teskin etme gibi yöntemler bulunmaktadır. Sorunla karşılaşan birey kendisine gelen bu bilgilendirici destek sayesinde daha rahat bir yüzleşme gerçekleştirmekte ve sorunlarına daha fazla çözüm yolu bulmaktadır (Cohen ve Wills, 1985; Cohen, 2004).

Eşlik etme desteği ise bireyin sosyal aktiviteleriyle ilgilidir ve bireylerin sorunlarıyla başa çıkma süreleri haricinde sosyal çevrelerinden gördükleri ve daha keyifli zaman geçirmelerine olanak sağlayan bir destek türüdür. Bireyler bu destek sayesinde kendilerini bir gruba ait hissederek daha olumlu bir ruh halinde olmaktadır. Bunun yanı sıra yaşadıkları olumsuz tecrübeleri sosyal çevreleriyle paylaşarak onların yaşamları üzerindeki negatif etkilerini önemli ölçüde azaltmaktadır (Östergren, Hanson, Isacsson ve Tjer, 1991; Cohen ve Wills, 1985; Mutlu, 2007).

Algılanan sosyal destek ise, bireylerin sosyal çevresinden gördüğü değerle ilgili yorumlamalarıdır (Lakey ve Cassady, 1990). Güngör'e göre (1996) algılanan sosyal destek, bireylerin değer verdiği sosyal çevre üyeleri tarafından değer gördüğüne dair algısıdır. Başka bir ifadeyle algılanan sosyal destek, bireylerin ihtiyaç duyduğu zamanda, değerli gördüğü diğer bireylerden aldığı destek ve bu desteği kendi zihinsel sürecinden geçirmesi sonucu elde ettiği algıdır (Arman, 2009; Bozgeyikli, Doğan ve Işıklar, 2010; Kef, 1997; Park, 2007). Tanımların ortak noktası, bireylerin gördükleri reel destekle kendi algıladıkları destek arasında fark olmasıdır. Bu sebeple sosyal destek ve algılanan sosyal destek kavramları farklılık göstermektedir.

2.3. İş-Aile Zenginleşmesi Kavramı

İş aile zenginleşmesi, iki farklı rolün birbiri üzerindeki çift yönlü etkisi olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre, hem iş hayatındaki tecrübenin aile hayatı üzerinde hem de aile hayatının iş hayatında yaşam kalitesini artırıcı bir etkisi bulunmaktadır (Greenhaus ve Powell, 2006; Carlson, Kacmar, Wayne ve Grzywacz, 2006). Kişilerin memnuniyet, mutluluk gibi olumlu duygulara sahip olmasının düşünce ve yaşam biçimlerini etkileyebileceğine dayanan bu kuram, ilk kez kuramsal perspektifte Greenhaus ve Powell (2006) tarafından incelenmiştir. Kişisel gelişim üzerinde de büyük bir etkisi bulunan pozitif duygular, sosyal çevreye daha olumlu bir tepki verebilmeyi sağlar. Bunu destekler biçimde, davranışların kabul edilebilirliği ve mümkünlüğü bakımından olumlu duyguları daha fazla yaşayan kişilerin daha az olumlu ya da olumsuz duygular yaşayanlara göre daha geniş bir bakış açısı geliştirmişlerdir (Carlson, Ferguson, Kacmar, Grzywacz ve Whitten, 2011).

Greenhaus ve Powell (2006) yaptığı çalışmada, zenginleşme üzerinde bir rolün 5 farklı kaynağı olduğunu göstermiştir: (1) Fiziksel ve Psikolojik kaynaklar (fiziksel sağlık, benlik algısı); (2) Beceri ve Perspektif kaynakları (sorunları çözmeye çoklu görev yeteneği); (3) Sosyal/sermaye kaynakları (iş-aile rollerinde ilişkisel bilgi ve etkiler); (4) Esneklik kaynakları (üstlenilen rol gerekliliklerini karşılama yetisi); (5) Malzeme kaynakları (iş-aile rollerinden elde edilen kazanımlardır). Tüm bu kaynaklar, birey üzerinde üslendiği bir rolde pozitif bir etkiye yol açmaktadır. Bu etki bireyin diğer bir alandaki rolüne bağlı performansına pozitif bir katkıda bulunmaktadır. Sonuç olarak bu alanda birey olumlu bir etkiye sahip olmuş olur. Bu 5 kaynak türü, iki rolü de oluşturabilme özelliğine sahiptir (Greenhaus ve Powell, 2006). Bu iki rolün çift yönlü ilişkisi hem işten aileye doğru zenginleşme hem de aileden işe doğru zenginleşme, çokça çalışılıp aile ve evlilik saadeti/ zihinsel ve fiziksel sağlık gibi birleşenlerle ilişkili bulunmuş olmasına rağmen araştırmacılar tarafından pek fazla ele alınmamıştır (Mishra, 2014).

Bu modele istinaden Carlson ve arkadaşları iş-aile zenginleşmesinin 6 farklı boyutunu inceleyen bir ölçek oluşturmuşlardır;

1. İşten aileye zenginleşme-geliştirme
2. Aileden işe zenginleşme-geliştirme
3. İşten aileye zenginleşme-duygu
4. Aileden işe zenginleşme-duygu
5. İşten aileye zenginleşme-sermaye
6. Aileden işe zenginleşme-verimlilik

İlk iki maddede, bir rolden edinilen tecrübenin diğer bir rol üzerindeki entelektüel ve kişisel gelişimi ifade edilmektedir. Üçüncü ve dördüncü maddede, diğer rolden yarar sağlamak için bir rol içerisinde takınılan pozitif duygu durum ve tutumlar ele alınmaktadır. Beşinci maddede, işteki aktiflikten alınan ve ailedeki performansı yükseltmek amaçlı kullanılacak kaynaklar temele alınmaktadır. Son maddede ise çalışanın iş hayatındaki performansını yükseltme amacı ile kullanılacak aile hayatı sorumluluklarına sahip olmanın kazandırdığı avantaj ifade edilmektedir (Carlson, Wayne ve Kacmar, 2006).

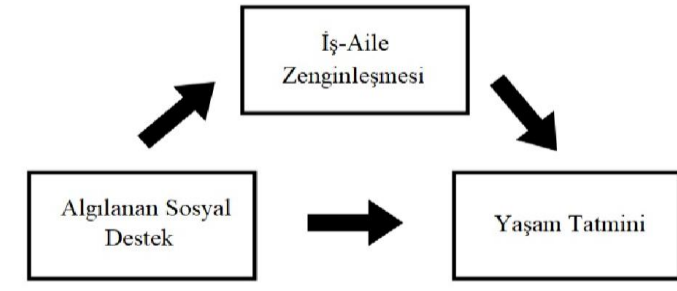
İki yönlü olarak işlenen iş-aile zenginleşmesinde işten aileye zenginleşme, iş hayatının aile yaşamına etkisi, aileden işe zenginleşme de aile hayatında yaşananlardan/deneyimlerden iş hayatının etkilenmesi şeklinde tanımlanmıştır (Greenhouse ve Powell, 2006; Carlson vd., 2006). Yapılan çalışmalara göre, iş-aile arasındaki bu etkileşim, pozitif yayılma, kolaylaşma ve zenginleşme olmak üzere 3 farklı türde olabileceğini gösterilmiştir (Grzywacz ve Marks, 2000; Greenhaus ve Powell, 2006; Carlson vd., 2006).

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Süleyman Demirel Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınan 24.02.2021 tarihli ve E-87432956-050.99-24702 sayılı onay ile yürütülen bu çalışmada araştırmanın yöntemi, analizi ve bulguları bu başlık altında sırası ile verilecektir.

3.1. Çalışmanın Amacı

Kadınlar özellikle endüstri devrimi sonrasında iş hayatında aktif rol almaya başlamışlardır. Endüstri devrimi ile birlikte kentlerde oluşan nüfus yoğunluğu işsizliği beraberinde getirmiştir. Bu durum sonucunda geçimlerini sağlamak zorunda olan kadın nüfusu ücretli işçi olarak çalışmaya başlamıştır. Sadece 1914-1918 yılları arasına bakıldığında İngiltere'de bir buçuk milyona yakın kadın iş yaşamına dâhil olmuştur. Kadınların iş yaşamında aktif rol almaya başladıkları ikinci geçiş dönemi de 1950'li yıllara denk gelmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında azalan erkek nüfusu neticesiyle kadınların istihdam oranında artış gözlemlenmiştir. Erkek nüfusun yetersizliği sebebiyle iş yaşamında varlık gösteren kadın çalışanların sayısı sonraki dönemlerde de artarak devam etmiştir (Berber ve Yılmaz, 2008; Yılmaz ve Zoğal, 2015). Nitekim 2020 yılı TÜİK verilerine bakıldığında istihdam edilen kadınların sayısının 8 milyon 109 bin olduğu görülmüştür (Tüik, 2021). Kadınların istihdam oranlarının artması onların mevcut olarak sahip oldukları eş ve ebeveyn konumlarına ek olarak çalışan konumunda olmalarına da sebep olmuştur. Bu durum sonucunda, kadınların aile yaşamıyla olan ilişkilerine iş yaşamı da dâhil olmuş ve bunun sonucunda pozitif ya da negatif neticeleri olan iş-aile ilişkisi kavramı ortaya çıkmıştır.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada amaç, çalışan kadınların yaşam tatminlerinin iş-aile zenginleşmesi ve algılanan sosyal destek bağlamında incelenmesidir. Modelde öncelikle bağımsız değişken olarak planlanan algılanan sosyal desteğin iş-aile zenginleşmesi ve yaşam tatminine, ardından iş-aile zenginleşmesinin yaşam tatminine olan etkisinin incelenmesi planlanmıştır. Yanı sıra algılanan sosyal desteğin yaşam tatminine etkisinde iş-aile zenginleşmesinin aracılık rolünün olup olmadığının tespiti çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışan kadınların yaşam tatminini incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmanın evrenini Isparta ilinde çalışan kadınlar oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında örneklem kolayda örnekleme yoluyla belirlenmiştir ve buradan hareketle, çalışmakta olan 432 kişiye ulaşılmıştır. Verilerin toplanmasının ardından eksik ya da yanlış doldurulan anketlerin analiz dışı bırakılması sonucunda 393 adet anket ile araştırmaya devam edilmiştir. Ölçekteki ifade sayısı

göz önüne alındığında yeter sayıya ulaşıldığına kanaat getirilmiştir. Nitekim Kline (1994) ölçekte bulunan toplam madde sayısının mümkünse 5 ila 10 katı sayıya ulaşmanın evrenin temsili açısından yeterli olduğunu belirtmiştir.

3.3. Hipotezler

Belirlenen bağımlı ve bağımsız değişkenler bağlamında oluşturulan hipotezler aşağıda belirtilmiştir;

H₁: Algılanan sosyal destek, iş-aile zenginleşmesini etkilemektedir.

- H_{1a}: Algılanan sosyal destek aile, işten aileye zenginleşmeyi etkilemektedir.
- H_{1b}: Algılanan sosyal destek arkadaş, işten aileye zenginleşmeyi etkilemektedir.
- H_{1c}: Algılanan sosyal destek aile, aileden işe zenginleşmeyi etkilemektedir.
- H_{1d}: Algılanan sosyal destek arkadaş, aileden işe zenginleşmeyi etkilemektedir.

H₂: Algılanan sosyal destek, yaşam tatminini etkilemektedir.

- H_{2a}: Algılanan sosyal destek aile, yaşam tatminini etkilemektedir.
- H_{2b}: Algılanan sosyal destek arkadaş, yaşam tatminini etkilemektedir.

H₃: İş-aile zenginleşmesi, yaşam tatminini etkilemektedir.

- H_{3a}: İşten aileye zenginleşme, yaşam tatminini etkilemektedir.
- H_{3b}: Aileden işe zenginleşme, yaşam tatminini etkilemektedir.

H₄: İş-aile zenginleşmesi algılanan sosyal desteğin yaşam tatminine etkisinde aracılık rolü üstlenmektedir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan anket formu toplamda iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım katılımcıların sosyo-demografik durumlarını değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından derlenen 10 adet sorudan oluşmaktadır. Anketin ikinci kısmında ise toplam 3 boyut ve 12 sorudan oluşan “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği”, 2 boyut ve 6 sorudan oluşan “İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeği” ve 5 sorudan oluşan tek boyutlu “Yaşam Tatmini Ölçeği” yer almaktadır.

3.4.1. Demografik Özellikler Ölçeği

Bu bölümde katılımcılara ait tanımlayıcı bilgilere ulaşmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda katılımcıların medeni durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, eğitim durumu, yaşı, hangi sektörde çalıştıkları, çalıştıkları kurumu kendi istekleriyle seçip seçmedikleri, ortalama gelirleri, yönetici pozisyonunda çalışıp çalışmadıkları ve buldukları kurumda kaç yıl çalıştıkları ölçülmek istenen demografik değerler arasında yer almaktadır.

3.4.2. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Ölçeğin orijinali Amerika Birleşik Devletleri’nde Zimet ve arkadaşları (1988) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe uyarlaması Eker ve Arkar tarafından (1995) yapılmıştır. Ölçeğin orijinal yapısında 7’li likert (1:kesinlikle hayır, 7: kesinlikle evet) tipi kullanılmış olup, çalışmada 5’li likert tipine (1:kesinlikle katılmıyorum, 5:kesinlikle katılıyorum) dönüştürülmüştür. Ölçekte ters puanlanmış madde bulunmamaktadır. Ölçek aile, arkadaş ve özel insan olmak üzere 3 alt boyuttan ve 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin orijinal yapısında aile alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,87, arkadaş alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,85, özel insan alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,91 ve toplam güvenilirlik değeri 0,88 olarak belirtilmiştir. Türkçeye uyarlanmış ölçekte ise aile alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,85, arkadaş alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,88, özel insan alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,92 ve toplam güvenilirlik değeri 0,89 olarak belirtilmiştir.

3.4.3. İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeği

Ölçeğin orijinali Carlson ve arkadaşları (2006) tarafından 18 madde olarak geliştirilmiştir. Daha sonra ölçek kısaltma amacıyla Kacmar ve diğerleri (2014) tarafından 6 madde olarak yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Akçakanat ve Uzunbacak tarafından (2019) yapılmıştır. Ölçeğin orijinal yapısında 5’li likert (1:kesinlikle katılmıyorum, 5: kesinlikle katılıyorum) tipi kullanılmış olup, çalışmada da aynı şekilde kullanılmıştır. Ölçekte ters puanlanmış madde bulunmamaktadır. Ölçek işten aileye ve aileden işe olmak üzere 2 alt boyuttan ve 6 maddeden oluşmaktadır. Carlson ve arkadaşlarının geliştirdikleri 18 maddelik ölçekte işten aileye

zenginleşme alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,94, aileden işe zenginleşme alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,95 olarak belirtilmiştir. Kacmar ve arkadaşlarının 6 maddelik kısaltılmış iş-aile zenginleşmesi ölçeğinde işten aileye alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,87, aileden işe zenginleşme alt boyutunun güvenilirlik değeri 0,82 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında belirtilen güvenilirlik değerlerine bakıldığında; işten aileye zenginleşme alt boyutunun 0,84, aileden işe zenginleşme alt boyutunun 0,80 güvenilirlik değerine sahip olduğu görülmüştür.

3.4.4. Yaşam Tatmini Ölçeği

Ölçeğin orijinali Diener ve diğerleri (1985) tarafından 5 madde olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Bekmezci ve Mert tarafından (2018) yapılmıştır. Ölçeğin orijinal yapısında 7'li likert (1:hiç katılmıyorum, 5:tamamen katılıyorum) tipi kullanılmış olup, çalışmada 5'li likert (1:hiç katılmıyorum, 5:tamamen katılıyorum) tipine dönüştürülmüştür. Ölçekte ters puanlanmış madde bulunmamaktadır. Ölçek tek boyuttan ve 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin orijinal yapısında ve Türkçe uyarlamasında güvenilirlik değeri 0,87 olarak belirtilmiştir.

3.5. İşlem

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket formu, Google Formlar üzerinden oluşturulmuş ve dijital platformlar aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin analizinde SPSS 26 ve AMOS 24 programlarından yararlanılmıştır. Öncelikli olarak katılımcıların demografik özelliklere göre dağılımını saptamak amacıyla frekans analizi yapılmış ve ardından ölçek boyutlarının hangi faktörler altında toplandığını saptamak amacıyla faktör analizleri gerçekleştirilmiştir. Ardından araştırmada kullanılan ölçeklere dair güvenilirlik analizleri yapılmış ve ölçekler arasındaki ilişkinin açıklanması amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Son olarak çalışmada geliştirilen hipotezleri test etmek amacıyla yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, toplanan verilerin analiz sonuçlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1. Demografik Bulgular

Verilen tablolarda araştırmaya katılan kadınlara ait inceleme sonuçları verilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Evli	304	77,4
Bekâr	75	19,1
Boşanmış	14	3,6
Toplam	393	100

Araştırmaya katılan kadınların %77,4'ünün evli, %19,1'inin bekâr ve %3,6'sının boşanmış durumda olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Eğitim Duruma Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
İlköğretim	10	2,5
Lise	51	13,0
Lisans	192	48,9
Ön Lisans	50	12,7
Lisansüstü	90	22,9
Toplam	393	100

Tablo 2.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan kadınların %48,9 gibi bir çoğunluğunun lisans mezunu olduğu, %2,5 ile en az kısmını ilköğretim mezunlarının oluşturduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca katılımcıların %13'ünün lise, %12,7'sinin ön lisans ve %22,9'unun lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzde
1	119	30,3
2	114	29,0
3	29	7,4
4	4	1,0
4+	2	0,5
Yok	125	31,8
Toplam	393	100

Katılımcıların %30,3'ü tek çocuk sahibi iken, %29'unun 2 çocuk, %7,4'ünün 3 çocuk, %1'inin 4 çocuk sahibi olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcılardan %0,5'inin 4'ten fazla sayıda çocuk sahibi olduğu ve %31,8'inin hiç çocuk sahibi olmadığı görülmüştür.

Tablo 4. Katılımcıların Yaşına Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde
19-27	49	12,4
28-36	193	49,1
37-45	103	26,2
46-54	38	9,6
55-63	9	2,2
Toplam	393	100

Tablo 4.'e bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunu %49,1'lik bir oranla 28-36 yaş arasının oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların %12,4'ünün 19-27 yaş arası, %26,2'sinin 37-45 yaş arası, %9,6'sının 46-54 yaş arası ve %2,2'sinin 55-63 yaş arasında olduğu gözlemlenmektedir.

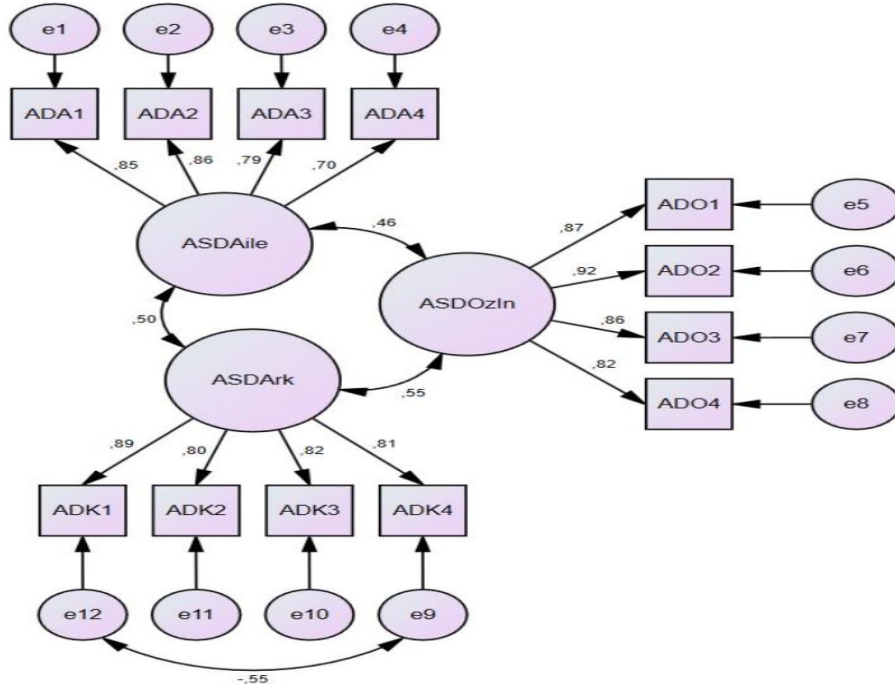
Tablo 5. Katılımcıların Çalıştığı Sektör Durumuna Göre Dağılımı

Sektör	Frekans	Yüzde
Özel	190	48,3
Kamu	203	51,7
Toplam	393	100

Araştırmaya katılan kadınların %48,3'ünün özel sektörde, %51,7'sinin ise kamu sektöründe çalıştığı görülmektedir.

4.2. Faktör Analizi

Araştırmada kullanılan 3 faktör ve 12 maddeden oluşan Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin, 2 faktör ve 6 maddede oluşan İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeğinin, tek faktör ve 5 maddeden oluşan Yaşam Tatmini Ölçeğinin faktör yapıları ayrı ayrı AMOS programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi ile sınanmıştır. Elde edilen bulgulara göre daha önce kurgulanmış olan faktör yapıları ile uyum sağlayıp sağlamadığı test edilmiştir. Algılanan Sosyal Destek Ölçeğine ait sonuçlar Şekil 1.'de gösterilmiştir.

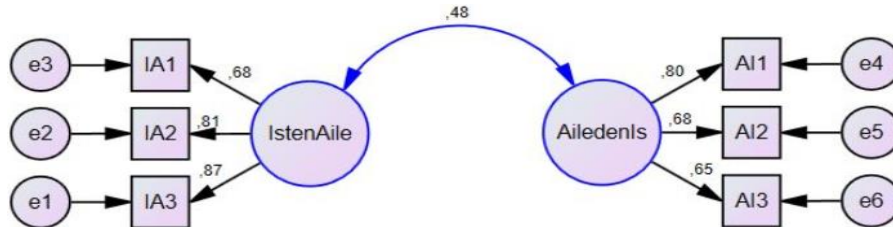
Şekil 2. Algılanan Sosyal Destek Ölçeğine Ait Faktör Analizi Modeli

Şekil 2.'ye göre kabul edilebilir uyum iyiliği değerlerine ulaşılmıştır. Analize ait ayrıntılı uyum iyiliği ve referans değerleri Tablo 6.'da verilmiştir.

Tablo 6. Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Uyum İyiliği Değerleri

Uyum İyiliği Değerleri	Referans Değerleri	Analize ait değerler
CMIN/DF	CMIN/DF<5 (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2013)	3,19
RMSEA	RMSEA<0,08 (Hair vd., 2013)	0,07
CFI	CFI>0,9 (Hair vd., 2013)	0,95
GFI	GFI>0,8 (Forza ve Filippini, 1998)	0,92
AGFI	AGFI>0,8 (Abedi, Rastami ve Nadi, 2015)	0,88
NFI	NFI>0,8 (Forza ve Filippini, 1998)	0,94
TLI	TLI>0,9 (Abedi vd., 2015)	0,94

İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeğine ait sonuçlar Şekil 3.'te gösterilmiştir.

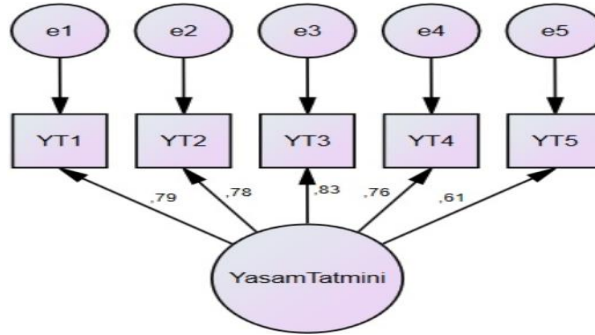
Şekil 3. İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeğine Ait Faktör Analizi Modeli

Şekil 3.'e göre kabul edilebilir uyum iyiliği değerlerine ulaşılmıştır. Analize ait ayrıntılı uyum iyiliği ve referans değerleri Tablo 7.'de verilmiştir.

Tablo 7. İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Uyum İyiliği Değerleri

Uyum İyiliği Değerleri	Referans Değerleri	Analize ait değerler
CMIN/DF	CMIN/DF<5 (Hair vd., 2013)	4,04
RMSEA	RMSEA<0,08 (Hair vd., 2013)	0,07
CFI	CFI>0,9 (Hair vd., 2013)	0,97
GFI	GFI>0,8 (Forza ve Filippini, 1998)	0,97
AGFI	AGFI>0,8 (Abedi vd., 2015)	0,93
NFI	NFI>0,8 (Forza ve Filippini, 1998)	0,96
TLI	TLI>0,9 (Abedi vd., 2015)	0,94

Yaşam Tatmini Ölçeğine ait sonuçlar Şekil 4.'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Yaşam Tatmini Ölçeğine Ait Faktör Analizi Modeli

Şekil 4.'e göre kabul edilebilir uyum iyiliği değerlerine ulaşılmıştır. Analize ait ayrıntılı uyum iyiliği ve referans değerleri Tablo 8.'de verilmiştir.

Tablo 8. Yaşam Tatmini Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Uyum İyiliği Değerleri

Uyum İyiliği Değerleri	Referans Değerleri	Analize ait değerler
CMIN/DF	CMIN/DF<5 (Hair vd., 2013)	2,92
RMSEA	RMSEA<0,08 (Hair vd., 2013)	0,07
CFI	CFI>0,9 (Hair vd., 2013)	0,98
GFI	GFI>0,8 (Forza ve Filippini, 1998)	0,98
AGFI	AGFI>0,8 (Abedi vd., 2015)	0,95
NFI	NFI>0,8 (Forza ve Filippini, 1998)	0,98
TLI	TLI>0,9 (Abedi vd., 2015)	0,97

4.3. Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik analizi, yapılan araştırmada verilen cevaplar arasındaki tutarlılığı göstermektedir (Can, 2017). Gerçekleştirilen analizde ölçümün ne kadar tutarlı olduğunu ise Cronbach Alfa değeri göstermektedir. Bu değer;

- $0,00 \leq \alpha \leq 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilir,
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir (Kalaycı,2014).

Çalışmada kullanılan İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeği Uzunbacak ve Akçakanat (2019) tarafından test edilmesine rağmen yeniden güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Gerçekleştirilen analiz sonucunda İş-Aile Zenginleşmesi Ölçeğinin işten aileye boyutuna ait alfa değeri 0,82, aileden işe boyutuna ait alfa değeri 0,75 bulunmuştur. Ölçeğin toplamına ait alfa değerine bakıldığında ise değer 0,78 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamına ait alfa değerinin 0,60-0,80 arasında bulunması ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca işten aileye boyutunun aileden işe boyutundan daha yüksek güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir.

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'ne bakıldığında ise; özel insan boyutuna ait alfa değerinin 0,92, aile boyutuna ait alfa değerinin 0,87 ve arkadaş boyutuna ait alfa değerinin 0,88 olduğu görülmüştür. Ölçeğin tamamına ait alfa değeri ise 0,90 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin tamamına ait alfa değerinin 0,80'den büyük olması sebebiyle ölçek yüksek güvenilirlik seviyesine sahiptir.

Son olarak analiz sonucunda tek boyutlu Yaşam Tatmini Ölçeğine ait alfa değeri 0,86 olarak elde edilmiştir. Bu değer ölçeğin yüksek güvenilirlik seviyesine sahip olduğunu göstermektedir.

4.4. Regresyon Analizi

İş-aile zenginleşmesi, yaşam tatmini ve algılanan sosyal destek ölçeklerinin boyutları arasındaki ilişkinin açıklanması amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizinde bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü saptamak amaçlanmaktadır (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2013).

Tablo 9. İşten Aileye Zenginleşme Boyutunu Etkileyen Değişkenlere Ait Regresyon Analizi

Model	Bağımsız Değişken	β	t	p	Tolerance	VIF	F	R ²
1	ASD Özel İnsan	,003	,077	,938	,686	1,457		
	ASD Arkadaş	,186	2,987	,003	,655	1,527	8,263	,060
	ASD Aile	,108	1,674	,095	,731	1,367		

Bağımlı Değişken: İşten Aileye Zenginleşme

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde R² değerinin 0,060 olduğu görülmektedir. Bu da algılanan sosyal desteğin işten aileye zenginleşme boyutunu %6 oranında açıkladığını göstermektedir. Modele göre boyutlar ele alındığında, algılanan sosyal destek özel insan ($\beta=,003$; $p=,938$) ve aile ($\beta=,112$; $p=,095$) boyutunun işten aileye zenginleşmeyi etkilemediği görülmektedir. Algılanan sosyal destek arkadaş ($\beta=,186$; $p=,003$) boyutunun ise işten aileye zenginleşmeye pozitif ve istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Anlamlılık değerlerine bakıldığında algılanan sosyal destek arkadaş boyutunun aile boyutundan daha fazla etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Tolerance ve VIF değerleri incelendiğinde modele dair çoklu bağlantı sorununun olmadığı görülmektedir.

Tablo 10. Aileden İşe Zenginleşme Boyutunu Etkileyen Değişkenlere Ait Regresyon Analizi

Model	Bağımsız Değişken	β	t	p	Tolerance	VIF	F	R ²
2	ASD Özel İnsan	,295	2,786	,006	,686	1,457		
	ASD Arkadaş	,322	2,059	,040	,655	1,527	48,160	,271
	ASD Aile	1,187	7,293	,000	,731	1,367		

Bağımlı Değişken: Aileden İşe Zenginleşme

Sonuçları incelendiğinde R² değerinin 0,271 olduğu görülmektedir. Bu da algılanan sosyal desteğin aileden işe zenginleşme boyutunu %27 oranında açıkladığını göstermektedir. Modele göre boyutlar ele alındığında, algılanan sosyal destek özel insan ($\beta=,295$; $p=,006$), arkadaş ($\beta=,322$; $p=,040$) ve aile ($\beta=1,187$; $p=,000$) boyutlarının aileden işe zenginleşmeye pozitif ve istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Boyutlara bakıldığında algılanan sosyal destek arkadaş boyutunun aile ve özel insan boyutuna göre daha az etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Çoklu bağlantı sorununun olmadığı Tablo 10.'dan da görülmektedir.

Tablo 11. Yaşam Tatminini Etkileyen Değişkenlere Ait Regresyon Analizi

Model	Bağımsız Değişken	β	t	p	Tolerance	VIF	F	R ²
3	ASD Özel İnsan	,012	,347	,728	,686	1,457		
	ASD Arkadaş	,198	4,000	,000	,655	1,527	41,794	,244
	ASD Aile	,341	6,614	,000	,731	1,367		

Bağımlı Değişken: Yaşam Tatmini

Analiz sonuçlarına göre tablo incelendiğinde R² değerinin 0,244 olduğu görülmektedir. Bu da algılanan sosyal desteğin yaşam tatminini yaklaşık olarak %24 oranında açıkladığını göstermektedir. Modele göre boyutlar ele alındığında, algılanan sosyal destek özel insan boyutunun yaşam tatminini etkilemediği görülmektedir ($\beta=,012$; $p=,728$). Algılanan sosyal destek arkadaş ($\beta=,198$; $p=,000$) ve aile ($\beta=,341$; $p=,000$) boyutlarının yaşam tatminine pozitif ve istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Anlamlılık değerlerine bakıldığında

algılanan sosyal destek arkadaş ve aile boyutunun farklı etki derecesine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Değerlerden de anlaşılacağı üzere çoklu bağıntı sorunu görülmemektedir.

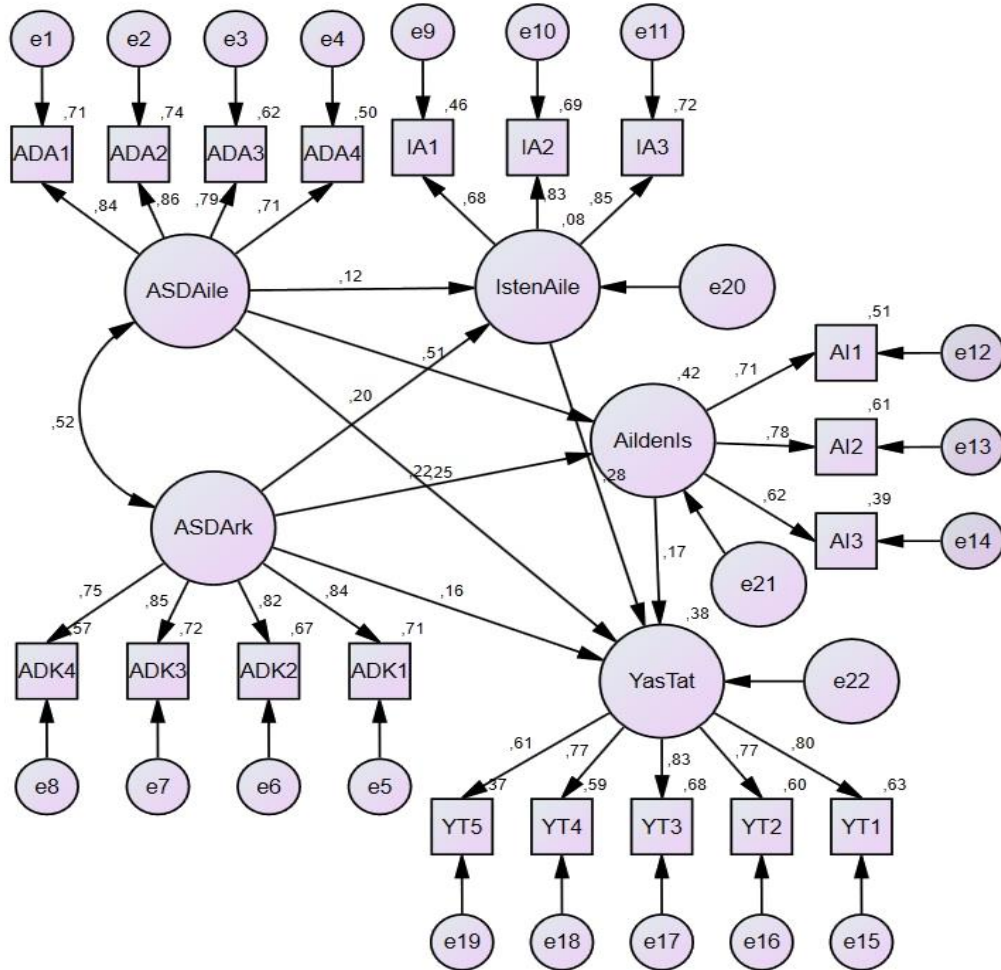
4.5. Yapısal Eşitlik Modeli

Çalışmada, geliştirilen hipotezleri test etmek amacıyla yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Bu amaçla, değişkenler arasındaki ilişkiler AMOS programı ile test edilmiştir. Yapısal eşitlik modeline ait ayrıntılı uyum iyiliği ve referans değerleri Tablo 12.'de verilmiştir.

Tablo 12. Yapısal Eşitlik Modeline Ait Uyum İyiliği Değerleri

Uyum İyiliği Değerleri	Referans Değerleri	Analize ait değerler
CMIN/DF	CMIN/DF<5 (Hair vd., 2013)	2,89
RMSEA	RMSEA<0,08 (Hair vd., 2013)	0,07
CFI	CFI>0,9 (Hair vd., 2013)	0,93
GFI	GFI>0,8 (Forza ve Filippini, 1998)	0,90
AGFI	AGFI>0,8 (Abedi vd., 2015)	0,87
NFI	NFI>0,8 (Forza ve Filippini, 1998)	0,90
TLI	TLI>0,9 (Abedi vd., 2015)	0,91

Tablo 12.'ye göre kabul edilebilir uyum iyiliği değerlerine ulaşılmıştır. Şekil 5.'te yapısal modelin analizi sonucunda elde edilmiş yol katsayıları verilmiştir.

Şekil 5. Yapısal Eşitlik Modeli

Algılanan sosyal destek ölçeğinin özel insan boyutu regresyon analizlerinde tutarsız sonuçlar verdiği için model dışında bırakılmıştır. Şekil 5. haricinde yol analizi sonuçlarının hipotezlere ilişkin sonuçları Tablo 13.'te ayrıntılı bir biçimde verilmiştir.

Tablo 13. Yol Analizi Sonuçlarının Desteklenen Hipotezlere göre değerlendirilmesi

Yol	β	S.E	Hipotez	Sonuç
ASDA → AIZ	,514***	,048	H1c	Desteklendi
ASDA → YT	,253***	,040	H2a	Desteklendi
ASDK → IAZ	,201**	,056	H1b	Desteklendi
ASDK → AIZ	,224**	,057	H1d	Desteklendi
ASDK → YT	,162**	,058	H2b	Desteklendi
IAZ → YT	,283***	,059	H3a	Desteklendi

*** $p < .001$; ** $p < .01$; Beta katsayıları standardize edilmiş değerlerdir; ASDA= Algılanan Sosyal Destek Aile, ASDK= Algılanan Sosyal Destek Arkadaş, IAZ= İşten Aileye Zenginleşme, AIZ= Aileden İşe Zenginleşme, YT= Yaşam Tatmini.

Şekil 5. ve Tablo 13.'te yapısal modele ilişkin standart yol katsayıları sunulmuş ve hipotezlere ilişkin değerlendirmeler verilmiştir. Algılanan sosyal destek arkadaş değişkeninden işten aileye zenginleşme değişkenine giden yol katsayısı anlamlı ($\beta = .201$, $p < .05$) olduğu için H_{1b} desteklenmiştir. Buna göre arkadaşlarından yüksek derecede sosyal destek sağlayan katılımcıların işten aileye zenginleşme düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Algılanan sosyal destek aile değişkeninden aileden işe zenginleşme değişkenine giden yol katsayısı ($\beta = .514$, $p < .05$) anlamlı bulunduğu için H_{1c} desteklenmiştir. Buna göre ailelerinden yüksek derecede sosyal destek sağlayan katılımcıların aileden işe zenginleşme düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Algılanan sosyal destek arkadaş değişkeninden aileden işe zenginleşme değişkenine giden yol katsayısı anlamlı ($\beta = .224$, $p < .05$) bulunduğu için H_{1d} desteklenmiştir. Bu durumda arkadaşlarında yüksek derecede sosyal destek sağlayan katılımcıların aileden işe zenginleşme düzeyleri de anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Algılanan sosyal destek aile değişkeni ile işten aileye zenginleşme düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmadığı için ($p < .05$) H_{1a} reddedilmiştir. Son durumda, birinci hipoteze ait 4 alt hipotezden sadece birinin reddedilmesi sonucu H_1 kısmen desteklenmiştir.

Şekil 5. ve Tablo 13.'teki yapısal model incelendiğinde algılanan sosyal destek aile değişkeninden yaşam tatmini değişkenine giden yol katsayısı anlamlı ($\beta = .253$, $p < .05$) olduğu için H_{2a} desteklenmiştir. Buna göre ailelerinden yüksek derecede sosyal destek sağlayan katılımcıların yaşam tatmini düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Algılanan sosyal destek arkadaş değişkeninden yaşam tatmini değişkenine giden yol katsayısı anlamlı ($\beta = .162$, $p < .05$) bulunduğu için H_{2b} desteklenmiştir. Buna göre arkadaşlarından yüksek derecede sosyal destek sağlayan katılımcıların yaşam tatmini düzeyleri de anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Son durumda ikinci hipoteze ait 2 alt hipotez de kabul edildiği için H_2 desteklenmiştir.

İşten aileye zenginleşme değişkeninden yaşam tatmini değişkenine giden yol katsayısı anlamlı ($\beta = .283$, $p < .05$) bulunduğu için H_{3a} desteklenmiştir. Buna göre işten aileye zenginleşme düzeyleri yüksek olan katılımcıların yaşam tatmini düzeylerinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aileden işe zenginleşme değişkeni ile yaşam tatmini arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p < .05$). Böylece H_{3b} reddedilmiştir. Son durumda üçüncü hipoteze ait 2 alt hipotezden sadece biri kabul edildiği için H_3 kısmen desteklenmiştir. İncelenen modelde iş-aile zenginleşmesinin algılanan sosyal desteğin yaşam tatminine etkisinde aracılık rolü üstlenmediği tespit edilmiştir. Bu durum sonucunda H_4 reddedilmiştir.

5. SONUÇ

Konuyla ilişkili ilgili yazında çalışan kadınların yaşam tatmini ile ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, algılanan sosyal destek ve iş-aile zenginleşmesi bağlamında kadın çalışanların yaşam tatmini üzerine literatüre bakıldığında sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Dolayısıyla çalışmamızı gerek spesifik olarak gerekse bütüncül bir şekilde kıyaslayabilecek çalışmalar literatürde mevcuttur.

Çalışmada yapısal eşitlik analizi sonucunda değişkenler arasında önemli ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. İlk olarak algılanan sosyal destek aile boyutunun aileden işe zenginleşme boyutu ile arasında pozitif yönde ve önemli ölçüde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p > .05$). Ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi yüksek olan kadınların aileden işe zenginleşme düzeylerinin de yüksek olduğu tespit edilmiş ve böylece oluşturulan H_{1c} desteklenmiştir.

Algılanan sosyal destek arkadaş boyutunun işten aileye ve aileden işe zenginleşme boyutlarıyla aralarındaki ilişkinin anlamlı ve pozitif yönde olması da çalışmada elde edilen bulgular arasında yer almaktadır. Bu sonuca göre arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri yüksek olan kadınların işten aileye ve aileden işe zenginleşme düzeylerinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun sonucunda H_{1b} ve H_{1d} de kabul edilmiştir. Algılanan sosyal destek aile boyutu ile işten aileye zenginleşme boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sebepten dolayı H_{1a} reddedilmiştir. Alt hipotezleri sonuçlarına bakıldığında, sadece H_{1a} 'nın reddedilmesi ve diğer 3 alt hipotezin kabul edilmesi sonucu H_1 kısmen desteklenmiştir.

Algılanan sosyal destek ve iş aile zenginleşmesi değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla literatürde birçok çalışma mevcuttur (Annor, 2016; Karatepe ve Bekteshi, 2008; Baral ve Bhargava, 2010; Bhargava ve Baral, 2009; Rashid, Nordin, Omar ve Ismail, 2011a; Gayatri ve Karthikeyan, 2016). Annor 2016 yılında kamu üniversitelerinde istihdam edilen ve %54'ü kadın olan 217 katılımcı üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, algılanan sosyal destek aile boyutu ile işten aileye zenginleşme boyutu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Katılımcıların ailelerinden gördükleri sosyal destek düzeyinin artmasıyla birlikte, onların işten aileye zenginleşme düzeylerinde de pozitif yönde gelişme gözlenmektedir. Diğer bir çalışmada Karatepe ve Bekteshi (2007), iş-aile uyumunun öncüllerini ve sonuçlarını saptamak amacıyla, Arnavutluk Cumhuriyeti'nde yer alan dört ve beş yıldızlı otellerde çalışan 107 katılımcı üzerinde yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Katılımcıların ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri yükseldikçe işten aileye zenginleşme düzeyleri de yükselmektedir. Katılımcıların ailelerinden gördükleri sosyal desteğin iş yaşamına pozitif etkisi olduğu düşünüldüğünde elde edilen bulgular anlaşılabilir görülmektedir. Fakat çalışmamızda söz konusu iki değişken arasında kayda değer bir ilişki bulunmamıştır. Bunun sebebi olarak araştırmaların farklı örneklemeler üzerinde gerçekleştirilmesi ya da farklı ölçek tipleri içermesi gösterilebilir. Diğer değişkenler açısından bakıldığında; Baral ve Barghava'nın 2010 yılında imalat ve bilişim sektörlerinde bulunan 216 yönetici üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada, aileden işe zenginleşme boyutu ile algılanan sosyal destek aile boyutu arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu ifade edilmiştir. Ailelerinden gördükleri destek düzeyleri yüksek olan katılımcıların aile yaşantısındaki pozitif deneyimleri iş yaşamına aktardıkları ve aileden işe zenginleşme düzeylerinin de orantılı bir biçimde yükseldiği görülmektedir. Elde edilen bu bulgu çalışmamızda elde ettiğimiz verilerle benzerlik göstermektedir. Yine Barghava ve Baral'ın 2009 yılında Batı Hindistan bölgesinde iş-aile zenginleşmesinin öncüllerini ve sonuçlarını saptamak amacıyla Hindistan'lı yöneticiler üzerinde gerçekleştirdikleri bir çalışmada, sosyal destek ve iş aile zenginleşmesi değişkenleri arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Arkadaşlarından ya da ailelerinden yüksek düzeyde destek sağlayan katılımcıların gerek işten aileye gerekse aileden işe zenginleşme düzeylerinde de aynı ölçüde yükseklik görülmüştür. Çalışmamızda katılımcıların arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile aileden işe zenginleşme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İncelenen çalışmalar ve mevcut çalışmamızın ortak yönleri üzerinden yorumlama yapılacak olursa; bireylerin sosyal çevrelerinden destek görmeleri, onların aile ve iş uyumlarına pozitif bir deneyim kazandırdığı düşünülebilir.

Algılanan sosyal destek aile ve arkadaş boyutlarının yaşam tatmini ile arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunması, elde edilen diğer bulgular arasında yer almaktadır. Buna göre, arkadaşlarından ve ailelerinden yüksek düzeyde sosyal destek algılayan kadınların yaşam tatmini düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Böylece H_{2a} ve H_{2b} desteklenmiştir. İki alt hipotezin de kabul edilmesi sonucunda H_2 desteklenmiştir. Literatür incelenmiş ve konuyla ilgili çalışmalara ulaşılmıştır. Rashid ve arkadaşlarının (2011a) yılında Malezya'daki devlet hastanesinde çalışan hemşireler üzerinde sosyal destek, iş-aile zenginleşmesi ve yaşam tatmini yapılarının psikometrik özelliklerini incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada; hemşirelerden anket aracılığıyla bilgi toplanmış ve katılımcıların algıladıkları sosyal destek düzeylerinin doğrudan yaşam tatmini düzeylerine etkide bulunduğu tespit edilmiştir. Onların çevrelerinden algıladıkları sosyal destek, yaşam tatmini düzeyleri üzerinde pozitif etkide bulunmaktadır. Başka bir araştırmada Gayatri ve Karthikeyan, 2016 yılında Hindistan'ın Coimbatore bölgesinde, farklı sektörlerde çalışmakta olan 568 katılımcı üzerinde anket çalışması yapmıştır. Katılımcıların 294'ünü kadın çalışanlar oluşturmaktadır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, sosyal destek ve yaşam tatmini arasında pozitif bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca kadın çalışanlar özelinde bakıldığında, onların sosyal çevrelerinden aldıkları sosyal desteğin yaşam tatmini düzeyleri üzerinde olumlu etki bıraktığı görülmektedir. Literatürden elde edilen bulgular araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir.

Yapısal eşitlik modelinden elde edilen bulgulardan bir diğerine göre, işten aileye zenginleşmenin yaşam tatmini ile arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuca göre, işten aileye zenginleşme düzeyi yüksek olan kadınların yaşam tatmini seviyeleri de yüksektir. Böylece H_{3a} desteklenmiştir. Çalışmada, aileden işe

zenginleşme düzeyi ile yaşam tatmini arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu sebepten dolayı H_{3b} reddedilmiştir. Mevcut iki alt hipotezden sadece birinin kabul edilmesinden dolayı H_3 kısmen desteklenmiştir. Rhee ve Zheng, 2019 yılında katılımcıların iş-aile zenginleşmesi düzeylerinin iş ve yaşam tatmini seviyelerine olan etkisini ölçmek amacıyla bir çalışma yürütmüşlerdir. Güney Kore'deki yerli şirketlerde çalışan 280 kişi üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, katılımcıların işten aileye ve aileden işe zenginleşme düzeyleri yükseldikçe onların yaşam tatmini düzeylerinin de yükseldiği görülmektedir. Çalışmada özellikle aileden işe zenginleşme düzeyleri yüksek olan katılımcıların daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları vurgulanmaktadır. Söz konusu çalışmada vurgulanan bulgu, çalışmamızda ulaşılan bulgularla örtüşmemektedir. Karşılaştırılan çalışmaların farklı örneklemeler üzerinde yürütülmesi, farklı kültürlere sahip toplumlar üzerinde gerçekleştirilmesi, söz konusu farklılığın belirtilen sebeplerden kaynaklandığı anlamına gelebilir. Çalışkan ve Arıkan'ın (2015), yaşam doyumunu ve iş-aile zenginleşmesi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, yaşam tatmini ve iş-aile zenginleşmesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yine Hollbrook'un (2005), Dyson-Washington'un (2006), Van Steenberg, Ellemers ve Mooijaart'ın (2007) çalışmalarında söz konusu iki değişken arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. İlgili yazından elde edilen bulgular araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Tüm bu sonuçlara bakarak, işten aileye zenginleşme düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam tatmini düzeylerinin artacağı yorumu yapılabilmektedir.

Çalışma yaşamında kadınların yaşam tatmin düzeylerini artırmak oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda iş hayatındaki sosyal etkileşimi güçlendirici bir ortam sağlamak, kadınların hem iş hem de aile yaşantısında birbirini desteklemesine ve hayatı bir bütün olarak zenginleştirmesine katkı sağlamaktadır. İş-aile zenginleşmesini artıracak ortamların oluşturulup buna yönelik planların uygulanması önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra bireye arkadaşlarından ve ailesinden gelen destek, insanların amacı olan yaşam tatminini artırmaya yardımcı olmaktadır. Çalışma kapsamında kadınların ailesinden ve arkadaşlarından sosyal destek görmelerinin onların aileden işe zenginleşme ve yaşam doyumunu düzeylerine oldukça katkı sağladığı ifade edilebilir. Buna göre yaşam tatmin düzeylerinin yüksek tutulması için kurumlar tarafından çeşitli çalışmalar yapılması ve iş yerinde aile desteğini önemseyen bir kültürün oluşturulması önerilebilir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

- Abedi, G., Rastami, F. ve Nadi, A. (2015). Analyzing the dimensions of the quality of life in hepatitis b patients using confirmatory factor analysis. *Global Journal of Health Science*, 7(7), 22-31.
- Akçakanat, T. ve Uzunbacak, H. (2019). Kısıtlanmış iş-aile zenginleşmesi ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 11(20), 172-179.
- Ali, A., Deuri, S.P., Jahan, M., Singh, A.R. ve Verma, A.N. (2010). Perceived social support and life satisfaction in persons with somatization disorder. *Industrial Psychiatry Journal*, 19(2), 115-118.
- Annor, F. (2016). Work-family enrichment among Ghanaian employees: The mediating role between social support and subjective well-being. *Applied Research Quality Life*, 11, 1155-1171.
- Argyle, M. (1987). *The psychology of happiness*. London, Routledge.
- Arman, N. (2009). *Zihinsel engelli çocuğa sahip anne ve babaların algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile tükenmişlik ve kaygı düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Baral, R. ve Bhargava, S. (2010). Work and family enrichment as a mediator between organizational interventions for work-life balance and job outcomes. *Journal of Managerial Psychology*, 25, 274-300.
- Bastug, G. ve Duman S. (2010). Examining life satisfaction level depending on physical activity in turkish and german societies. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 4892-4895.

- Bekmezci, M. ve Mert, İ.S. (2018). Yaşam tatmini ölçeğinin türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 166-177.
- Berber, M. ve Yılmaz, E.B. (2008). Türkiye’de kadın istihdamı: Ülke ve bölge düzeyinde sektörel analiz. *İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 10(2).
- Berg, A.I. (2008). *Life satisfaction in late life: markers and predictors of level and change among 80+ year olds*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Gothenburg, Department of Psychology, Gothenburg.
- Bhargava, S. ve Baral, R. (2009). Antecedents and consequences of work-family enrichment among Indian managers. *National Academy of Psychology*, 54, 213-225.
- Bozgeyikli, H., Doğan, H. ve Işıklar, A. (2010). Üstün yetenekli öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(28), 33-149.
- Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carlson, D.S., Wayne J. ve Kacmar K. (2006). Measuring the positive side of the work–family interface: development and validation of a work–family enrichment scale. *Journal of Vocational Behavior*, 68(1), 131-164.
- Carlson, D., Kacmar, K.M., Zivnuska, S., Ferguson, M. ve Whitten, D. (2011). Work-family enrichment and job performance: A constructive replication of affective events theory. *Journal of Occupational Health Psychology*, 16(3), 297–312.
- Carlson, D.S., Ferguson, M. ve Kacmar, K.M. (2011). Pay it forward: the positive crossover effects of supervisor work-family enrichment. *Journal of Management*, 37(3), 770-789.
- Cheung, C.K. ve Ngan, R.M.H. (2012). Filtered life satisfaction and its socioeconomic determinants in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 109(2), 223-242.
- Cohen, S. ve Wills, T.A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310.
- Cohen, S. (2004). Social relationships and health. *American Psychologist*, 59(8), 676- 684.
- Connett, D.F. (2005). Clarification of social support. *Journal of Nursing Scholarship*, 7(1), 4-9.
- Çalışkan, S.C. ve Arıkan. S.Ç. (2015). İş-aile çatışmasının öteki yüzü: iş aile zenginleşmesi ve psikolojik yılmazlık, mükemmelliyetçilik, yaşam doyumu değişkenleri ile etkileşimi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(4), 121-142.
- Dağlı, A. ve Baysan N. (2017). Yaşam doyumu ölçeğinin türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (Electronic Journal of Social Sciences)*, 15(59), 1250-1262.
- Demir, Y. (2008). *Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin sosyal destek düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Diener, E., Suh, E.M., Lucas, R.E. ve Smith H.L. (1999). Subjective well-being: three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E.S. ve Çinko, M. (2013). Sosyal bilimlerde SPSS’le veri analizi. *Beta Basım*, İstanbul.
- Dyson-Washington, F. (2006). *The relationship between optimism and work-family enrichment and their influence on psychological well-being*. Unpublished Doctoral Dissertation, Drexel University, Philadelphia, PA.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği’nin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 17-25.

- Forza, C. ve Filippini, R. (1998). TQM impact on quality conformance and customer satisfaction: A casual model. *International Journal of Productio Economics*, 55(1), 1-20.
- Gayathri, N. ve Karthikeyan, P. (2016). The role of self-efficacy and social support in improving life satisfaction: The mediating role of work-family enrichment. *Zeitschrift Für Psychologie*, 224(1), 25-33.
- Greenhaus, J.H. ve Powell, G.N. (2006). When work and family are allies: a theory of work-family enrichment. *Academy of Management Review*, 31(1), 72-92.
- Grzywacz, J.G. ve Carlson, D.S. (2007). Conceptualizing work-family balance: implications for practice and research. *Advances In Developing Human Resources*, 9(4), 455-471.
- Güngör, A. (1996). *Üniversite öğrencilerinde sosyal destek, negatif yaşam olayları, öfkenin ifade edilme biçimi ile kendini suçlamanın fiziksel sağlık ve sosyal uyumla olan ilişkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hair, J.F., Black, B., Babin, B.J. ve Anderson, R.E. (2013). *Multivariate data analysis*. Pearson Education Limited, USA.
- Holbrook, S. (2005). *Development and initial validation of the workfamily facilitation scale*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Florida, Gainesville, FL.
- Jaga, A. ve Bagraim, J. (2011). The relationship between work-family enrichment and work-family satisfaction outcomes. *South African Journal of Psychology*, 41(1), 52- 62.
- Johnson, J.H. ve Sarason, I.G. (1979). Moderator variables in life stress research. *Washington University Seattle Department of Psychology*, 6, 151-167.
- Kacmar, K.M. (2014). A short and valid measure of work-family enrichment. *Journal of Occupational Health Psychology*, 19(1), 32-45.
- Kalaycı, Ş. (2013). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları.
- Kaner, S. (2003). Aile destek ölçeği: faktör yapısı, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(1), 57-72.
- Karababa, A. (2012). *Psikolojik danışmanlarda olumlu mükemmeliyetçilik ve olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin iş doyumunu ve yaşam doyumunu yordamadaki rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Karatepe, O.M. ve Bekteshi, L. (2008). Antecedents and outcomes of work-family facilitation and family-work facilitation among frontline hotel employees. *International Journal of Hospitality Management*, 27, 517-528.
- Kef, S. (1997). The personal networks and social supports of blind and visually impaired adolescents. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 91(3), 236-44.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. Abindon-On-Thames: Routledge.
- Lakey, B. ve Cassady, P.B. (1990). Cognitive processes in perceived social support. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(2), 337.
- Lyubomirsky, S. (2001). Why are some people happier than others? The role of cognitive and motivational processes in well-being. *American Psychologist*, 56(3), 239.
- Mishra, P. (2015). A grounded theory study on family-to-work enrichment: exploring links with family resources, community resources, work-role salience and psychological capital. *South Asian Journal of Global Business Research*, 4(1), 45-67.
- Mutlu, E. (2007). *Hemodiyaliz hastalarının sosyo-demografik özellikleri, sosyal destek kaynakları ve hastalık sürecinin benlik saygısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Myers, D.G. ve Diener, E. (1995). Who is happy?. *Psychological Science*, 6(1), 10-19.

- Neugarten, B.L., Havighurst, R.J., ve Tobin, S.S. (1961). The measurement of life satisfaction. *Journal of Gerontology*.
- Östergren, P.O., Hanson B.S., Isacson, S.O. ve Tejler L. (1991). Social network, social support and acute chest complaints among young and middle-aged patients in an emergency department, a case-control study. *Social Science and Medicine*, 33(3), 257-267.
- Özbesler, C. (2001). *Çocukluk çağı lösemileri ve sosyal destek sistemlerinin aile işlevlerine etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztop, H. ve Kınacı B. (2016). An analysis of the factors that affect the life satisfaction of elderly turks living in Australia. *Journal of Administrative Sciences and Policy Studies*, 4(1), 21-35.
- Park, H.S. (2007). *Effects of social support, coping strategies, self-esteem, mastery, and religiosity on the relationship between stress and depression among Korean immigrants in the United States: structural equation modeling*. PhD Thesis.
- Pavot, W. ve Diener, E. (1993). The affective and cognitive context of self-reported measures of subjective well-being. *Social Indicators Research*, 28(1), 1-20.
- Pinquart, M. ve Sorensen S. (2001). Influences on loneliness in older adults: a metaanalysis. *Basic and Applied Social Psychology*, 23(4), 245-266.
- Rashid, W.E., Nordin, M.S., Omar, A. ve Ismail, I. (2011a). Social support, work-family enrichment and life satisfaction among married nurses in health service. *International Journal of Social Science and Humanity*, 1(2), 150-155.
- Rashid., W.E., Nordin, M.S., Omar, A. ve Ismail, I. (2011b). Evaluating social support, work-family enrichment and life satisfaction among nurses in Malaysia. *International Conference on Management and Service Science*, 8, 150-154.
- Rhee, T.S. ve Zheng, F. (2019). The effects of work-family enrichment on job and life satisfaction of Korean employees. *International Journal of Financial Research*, 10(5), 138.
- Russo, M. ve Buonocore, F. (2012). The relationship between work-family enrichment and nurse turnover. *Journal of Managerial Psychology*, 27(3), 216-236.
- Sarason, I.G., Levine, H.M., Basham, R.B. ve Sarason, B.R. (1983). Assessing social support: The social support questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 127-130.
- Sarriera, C.J., Bedin, L., Abs, D., Casas, F. ve Calza, T. (2015). Relacion entre soporte social, la satisfaccion de vida y bienestar subjetivo en adolescentes brasileiros. *Universitas Psychologica*, 14(2), 459.
- Tait, M., Padgett, M.Y. ve Baldwin, T.T. (1989). Job and life satisfaction: a reevaluation of the strength of the relationship and gender effects as a function of the date of the study. *Journal of Applied Psychology*, 74(3), 502.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr>, (02.05.2021).
- Thoits, P.A. (1986). Social support as coping assistance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54(4), 416-423.
- Van Steenbergen, E.F., Ellemers, N. ve Mooijaart, A. (2007). How work and family can facilitate each other: distinct types of workfamily facilitation and outcomes for women and men. *Journal of Occupational Health Psychology*, 12, 279-300.
- Wood, W., Rhodes, N. ve Whelan M. (1989). Sex differences in positive well-being: A consideration of emotional style and marital status. *Psychological Bulletin*, 106(2), 249-269.
- Yasir, M., Majid, A. ve Khan, N. (2019). Boundary integration, work/family enrichment and life satisfaction among female nursing staff. *Management Research Review*, 42(6), 740-759.

- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yetim, U. (2001). *Toplumdan bireye mutluluk resimleri* (1. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Yılmaz, M. ve Zoğal, Y. (2015). Kadının işgücüne katılımının tarihsel gelişimi ve kadın istihdamını etkileyen faktörler: Türkiye ve Avrupa örneği. Anadolu Üniversitesi, *EconWorld2015@Torino*, 1-25.
- Zimet, G.D. vd. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52, 30-41.